

Instytut Pamięci Narodowej - Gdańsk

<https://gdansk.ipn.gov.pl/pl2/aktualnosci/109769,ODWOLANE-Uroczystosci-upamietniajace-ofiary-Armii-Czerwonej-na-Pomorzu-1945-roku.html>
2023-09-30, 20:49

ODWOŁANE! Uroczystości upamiętniające ofiary Armii Czerwonej na Pomorzu 1945 roku - Gdańsk, 18-19 września 2020

W związku z decyzją sanepidu w Gdańsku o kwarantannie ojców misjonarzy oblatów Maryi Niepokalanej, posługujących przy kościele pw. św. Józefa w Gdańsku, jesteśmy zmuszeni odwołać zaplanowane na 18-19 września uroczystości upamiętniające ofiary Armii Czerwonej na Pomorzu.

W związku z decyzją sanepidu w Gdańsku o kwarantannie ojców misjonarzy oblatów Maryi Niepokalanej, posługujących przy kościele pw. św. Józefa w Gdańsku, jesteśmy zmuszeni odwołać zaplanowane na 18-19 września uroczystości upamiętniające ofiary Armii Czerwonej na Pomorzu.

PROGRAM

18 września 2020 (piątek)

godz. 19.00 – Koncert Kwintetu smyczkowego Capelli Gedanensis oraz Agnieszki Tomaszewskiej (sopran). W programie: Luigi Boccherini, „Stabat Mater” **(Kościół Rektoralny pw. św. Józefa w Gdańsku, ul. Elżbietańska 9/10)**

19 września 2020 (sobota)

godz. 15.00 – Msza święta **(Kościół Rektoralny pw. św. Józefa w Gdańsku, ul. Elżbietańska 9/10)**

Po nabożeństwie nastąpi złożenie kwiatów pod upamiętnieniem mieszkańców Gdańska spalonych w Kościele św. Józefa.

godz. 16.45 – konferencja naukowa (**Oblackie Centrum Edukacji i Kultury, ul. Elżbietańska 9/10**)

Krzysztof Filip (IPN Gdańsk): *Zbrodnia żołnierzy Armii Czerwonej w Kościele św. Józefa w marcu 1945 roku*

Prof. Mirosław Golon (IPN Gdańsk): *Deportacje polskiej ludności cywilnej z Pomorza w 1945 roku*

Dr Dmitriy Panto (Muzeum II Wojny Światowej): *Represje Armii Czerwonej wobec ludności polskiej na Pomorzu w 1945 roku*

Katarzyna Lisiecka (IPN Gdańsk): *Cmentarz ofiar zbrodni niemieckich na zaspie 1939–1945*

Anna Dymek (IPN Gdańsk): *Rola Biura Poszukiwań i Identyfikacji w ekshumacjach sióstr katarzynek*

Z uwagi na ograniczenia wynikające ze stanu epidemii, wstęp na konferencję możliwy jest wyłącznie dla osób z zaproszeniami.

Wydarzeniu będzie towarzyszyła prezentacja wystawy IPN Gdańsk „[»Domy płoną, kobiety krzyczą, zabawili się do woli«](#). [Armia Czerwona w województwie gdańskim w 1945 roku](#)”.

Organizatorami uroczystości są:

Oblackie Centrum Edukacji i Kultury

Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Gdańsku

Muzeum II Wojny Światowej

Rok 1945. Kończy się II wojna światowa. Armia Czerwona, która wkroczyła do Gdańska, zdewastowała klasztor i Kościół św. Józefa. 27 marca bolszewicy podłożyli ogień pod obiekty sakralne, pałac wraz z kościołem i klasztorem – żywcem – ponad stu wiernych, którzy szukali azylu we wnętrzu świątyni.

Świadkiem tragedii, która rozegrała się 27 marca, był ks. Georg Klein, wikariusz Kościoła św. Józefa. Jego relacja spisana po niemiecku przetrwała do dziś. „Przestraszone kobiety, dzieci, starcy schronili się w świątyni i na plebanii (...). Nad ranem nastała przygniatająca cisza, bez strażów, warkotu pojazdów. Ostrożnie wyszliśmy schodami do góry, gdy nagle usłyszeliśmy ciężkie kroki. Pierwszy sowiecki żołnierz stanął przed nami gotowy do oddania strzału. Drugi podszedł do nas i zabrał nam zegarki”. Bolszewicy zaczęli rabować dotychczas nienaruszone plebanie i kościół. Szybko wychodzili z łupami, torując drogę

następnym. W ruch poszły butelki z samogonem. „Byliśmy jak sparaliżowani i wycofaliśmy się do na wpół zdewastowanego pokoju plebanii. Za nami wszedł jeden z żołnierzy i grożąc nam, wygonił z pomieszczenia. Zmusił do pozostania 18-letnią dziewczynę. Po jakimś czasie zjawiła się i ona na zewnątrz: zrozpaczona, zapłakana, rozczochrana i oniemiała. Stało się” – pisał ks. Klein.

Następnie czerwonoarmiści rozkazali cywilom wrócić do kościoła i na plebanię. Każdego, kto próbował się wydostać, straszili pepeszami. Co działo się później? Nadjechał pojazd załadowany beczkami. Jedną wtoczono do kościoła, a drugą na plebanię. Stłoczeni w środku ludzie poczuli zapach benzyny. Jak wspomina ks. Klein, pewna kobieta, domyślając się, co ją czeka, wybiegła z kościoła i... natychmiast została zastrzelona. Chwilę później pijany żołnierz podłożył ogień. „Widzieliśmy z plebanii, jak w świątyni buchnęły płomienie i słyszeliśmy krzyki i płacz znajdujących się wewnątrz ludzi” – relacjonował ks. - Klein. Tymczasem ks. Klemens Fedtke, proboszcz parafii, uratował życie ukrywających się na plebanii. Zwrócił gestami uwagę radzieckiego oficera. Ten przepędził pijanych żołnierzy i wyrzucił cywilów więzionych w przykościelnym budynku. Gdańszczanie przebywający w płonącej świątyni już z niej nie wyszli.

[Do tragicznych wydarzeń doszło również w Lęborku.](#) Czerwonoarmiści na środku rynku urządzili libację. „Rzucili się w szatańskim pożądaniu na kobiety i dziewczęta. W stadach stali przed każdym domem. Ich ofiarami były 78-letnie starsze panie i 9-letnie dzieci” – wspominał ks. Barckow. Kto okazał się nieposłuszny, z miejsca był rozstrzelany.

Mieszkańcy Lęborka szukali schronienia na plebanii kościoła św. Jakuba Apostoła. Czerwonoarmiści zamordowali tych, którzy stanęli w obronie gwałconych kobiet – młodego niemieckiego duchownego ks. Roberta Königa, ks. Franciszka Szynkowskiego i całą rodzinę tego ostatniego. Przez dwa tygodnie ciała leżały niepochowane. W końcu ktoś pogrzebał je w ogrodzie przy plebanii.

Informujemy również, że w dniach 21-22 lipca br. zespół Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN [prowadził prace poszukiwawcze na terenie Cmentarza Brętowskiego w Gdańsku. Ich celem było odnalezienie szczątków zamordowanej w 1945 roku s. Charytyny – Jadwigi Fahl, ze Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny, ofiary terroru sowieckiego.](#)

S. Charytyna, wikaria generalna, zginęła broniąc i zasłaniając młode siostry przed zhańbieniem przez żołnierzy radzieckich. Została śmiertelnie pobita. Zmarła 5 czerwca 1945 r w Gdańsku – Wrzeszczu. Wg relacji świadków miała zostać pochowana na terenie Cmentarza Brętowskiego (dziś nieczynnego). W przybliżonym miejscu pochówku z czasem postawiono upamiętnienie. Była jedną z wielu sióstr Katarzynek maltretowanych i zamordowanych przez żołnierzy sowieckich w 1945 roku.

W wyniku prowadzonych prac odnaleziono szczątki kobiety, której cechy antropologiczne (w tym przybliżony wiek), a także odnalezione w jamie grobowej przedmioty (fragmenty różańca i krzyżyk) pozwalają przypuszczać, iż jest to poszukiwana osoba. Zgodnie z

procedurą działania BPiI zostanie podjęta próba potwierdzenia tożsamości na drodze badań genetycznych.

Równolegle, strona kościelna prowadzi działania związane ze zwieńczeniem procesu beatyfikacyjnego sióstr Katarzynek, które zostały zamordowane przez żołnierzy sowieckich w 1945 r., wśród których znalazła się również s. Charytyna.

PLIKI DO POBRANIA

[Zaproszenie \(pdf, 8.6 MB\) 06.08.2020 08:00](#)